

लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे

लोक शाहीर तुकाराम भाऊराव उर्फ अण्णाभाऊ साठे यांचा जन्म दिनांक 1 ऑगस्ट 1920 रोजी वाटेगाव, ता. वाळवा येथे झाला. त्यांचे वडील भाऊराव सिध्दोजी साठे हे उत्तम माळी व शेतीतज्ज्ञ होते. वयाच्या 14 व्या वर्षी त्यांनी प्राथमिक शिक्षण सुरु केले. मात्र पहिल्या दिवशी शाळेत दिलेल्या शिक्षेचा धसका घेऊन त्यांनी पुन्हा शाळेचे तोंड कधीच पाहिले नाही. कोहिनूर मिल मुंबई येथे ते नोकरीला होते. पुढे मिल बंद पडल्यावर ते पुन्हा वाटेगांव येथे आले. त्यांनी लोकयुध्द साप्ताहिकात वार्ताहर म्हणून काम केले. या कर्म तपस्च्याने 31 कादंबऱ्या, ८ कथासंग्रह एक प्रवासवर्णन, एक नाटक आणि सात चित्रपटकथांचे लेखन तसेच असंख्य गीते, काही लावण्या व पोवाडे लिहिले आहेत.

माणसाच्या जीवनातील भुकेचे विदारक सत्य अण्णाभाऊ अत्यंत दाहकतेने मांडत. पृथ्वी ही शेषाच्या मस्तकावर नसून ती दलितांच्या, श्रमिकांच्या आणि कामगारांच्या तळहातावर संतुलित आहे, असे ते मानत. दलित साहित्यातील वेदना आणि विद्रोह आपल्या साहित्यातून त्यांनी 20 व्या शतकाच्या पूर्वार्धापासून मांडला. १९५० ते १९६२ हा त्यांचा साहित्य क्षेत्रातील स्वर्णकाळ होता. दि २ मार्च १९५८ मध्ये झालेल्या दलित साहित्य संमेलनाचे लोकशाहीर अण्णाभाऊ स्वागताध्यक्ष होते.

१९४२ च्या चले जाव चळवळीत सक्रीय सहभाग होता. त्यासाठी त्यांना पकड वॉरंट काढण्यात आले. रेठ-याच्या जत्रेतील क्रांतिसिंह नाना पाटील यांच्या भाषणाने आण्णांना स्वातंत्र्य चळवळीत उतरण्याची प्रेरणा दिली. तसेच, गोवा मुक्ती संग्रामाच्या वेळीही त्यांनी जनजागृतीचे प्रचंड काम केले. अण्णाभाऊंनी पारंपरिक तमाशाला आधुनिक लोकनाट्याचे रूप दिले.

गर्दीपासून दूर जंगलात डोंगर द-यात फिरणे, पक्षी निरिक्षण, पाना फुलातील फरक शोधणे, मध गोळा करणे, मासेमारी, पोहणे, गोष्टी ऐकणे, पोवाडे पाठ करणे, हे त्यांचे छंद होते. इतकेच नव्हे तर मैदानी खेळात दाडपट्टा चालविण्यात ते तरबेज होते. पेटी, बासरी बुलबुल, सतार, सारंगी, ढोलकी अशी वाद्ये ते वाजवित. सन 18 जुलै 1969 रोजी मुंबई येथे या लोकशाहीराचे निधन झाले.

अण्णाभाऊ साठे यांचे साहित्य -

कादंबऱ्या - अलगूज, आग, अहंकार, करुन, केवड्याचे कणीस, गुलाम, चंदनचित्रा, चिखलातले कमळ, डोळे मोडीत राधा चाले, तारा, धुंद पाझर, फकिरा, फुलपाखर, मयुरा, माकडीचा माळ, रत्ना, रानगंगा, रुपा, वारणेचा वाघ, वारणेच्या खो-यात, वैजयंता, वैर, संघर्ष, मूर्ती, रानमोका, अग्निदिव्य, सरनोबत, चिरानगरीची भुत कथासंग्रह - आबी, कृष्णा काठच्या कथा, खुळवाडी, बरबाद्द्या, कंजारी, भानामती, लाडी, गजाआड, फरारी प्रवास वर्णन - माझा रशिया प्रवास

नाटक - इनामदार

सात चित्रपटकथा - फकीरा, वैजयंता, टिळा लाविते मी रक्ताचा, मुरळी मल्हारी रायाची, वारणेचा वाघ डोंगरची मैना, बारा गावचं पाणी

असंख्य गीते, काही लावण्या व पोवाडे लिहिले इतके विपुल लेखन
